

NATO A UKRAJINA

Od spolupráce k aspiraci: cesta Ukrajiny k členství v NATO

Vztahy mezi NATO a Ukrajinou sahají do počátku 90. let 20. století a vyvinuly se v jedno z nejvýznamnějších aliančních partnerství. Od roku 2014, po ruské ilegální anexi Krymu, se spolupráce v kritických oblastech zintenzivnila. Od ruské invaze v roce 2022 poskytuje NATO a spojenci Ukrajině bezprecedentní úroveň podpory.

Historie vztahů NATO a Ukrajiny

O navázání vztahů s NATO usilovala Ukrajina už od vyhlášení nezávislosti v roce 1991. Ještě téhož roku vstoupila do Severoatlantické rady pro spolupráci a v roce 1994 se Ukrajina stala jednou z prvních zemí, které se připojily k programu NATO Partnerství pro mír.

Základní kámen užší spolupráce však položil až podpis Charty zvláštního partnerství v roce 1997. Na jejím základě byla zřízena Komise NATO-Ukrajina jako hlavní orgán, který má za cíl rozvoj a řízení činnosti spolupráce.

V roce 2002 vznikl Akční plán NATO-Ukrajina a bylo to právě v této době prezidentství ukrajinského prezidenta Leonida Kučmy, kdy Kyjev **poprvé naznačil svůj záměr vstoupit do Aliance**. Vztahy s NATO však ochladly poté, co vyšlo najevo, že Ukrajina dodávala zbraně do Iráku pod vládou Saddáma Husajna. Po oranžové revoluci v roce 2004 a příchodem nového prozápadního prezidenta Viktora Juščenka vztahy mezi Ukrajinou a NATO pokročily a vstoupily do fáze „intenzivnějšího

dialogu“. Juščenko si jako jeden z hlavních cílů vytyčil členství Ukrajiny v NATO a v roce 2008 s podporou parlamentu a premiérky Julije Tymošenko oficiálně **zaslal žádost o zapojení země do Akčního plánu členství NATO**.

Na summitu NATO v Bukurešti v dubnu 2008 Aliance rozhodla, že Gruzii a Ukrajině zatím členství nenabídne. Generální tajemník NATO Jaap de Hoop Scheffer nicméně prohlásil, že se Gruzie a Ukrajina „někdy“ členy stanou.

Éru ukrajinských aspirací o členství v NATO ukončilo

zvolení Viktora Janukovyče ukrajinským prezidentem v roce 2010. Přestože se jeho politika orientovala na užší spolupráci s Ruskem, Ukrajina nadále pokračovala ve spolupráci s NATO v rámci ročního národního programu, včetně společných cvičení a dalších projektů spolupráce. Konec Janukovyčovy politiky přišel až s vypuknutím Euromajdanu v roce 2014 a nástupem nové prozápadní vlády.

Následná nelegální ruská anexie Krymu v letech 2013–2014 utvrdila obnovu ukrajinských aspirací pro vstup do západních struktur. **Ruská invaze na Ukrajinu v únoru 2022 pak volání po členství v NATO ještě posílila.**

„NATO vítá euroatlantické aspirace Ukrajiny a Gruzie na členství v NATO. Dnes jsme se dohodli, že se tyto země stanou členy NATO.“
Závěrečné prohlášení ze summitu NATO v Bukurešti, 3. 4. 2008

Podpora NATO Ukrajině po ruské anexi Krymu

Po anexi Krymu Ruskem a jeho vojenské intervenci na východní Ukrajině v roce 2014 NATO zintenzivnilo podporu ukrajinských reforem obranného a bezpečnostního sektoru, jakož i odolnosti Ukrajiny vůči hybridním hrozbám. NATO proto

„Na tomto summitu jsme potvrdili, že Ukrajina se stane členem Aliance, a přijali jsme rozhodnutí, která Ukrajinu přiblíží NATO.“
Jens Stoltenberg, generální tajemník NATO, 12. 7. 2023

na podporu rozvoje schopností a budování kapacit v klíčových oblastech spustilo několik svěřenských fondů. Na summitu ve Varšavě v roce 2016 pak Aliance schválila komplexní balíček pomoci (CAP) zaměřený na podporu schopnosti Ukrajiny zajistit si vlastní bezpečnost a provést

reformy založené na standardech NATO.

V roce 2020 uznalo NATO Ukrajinu jako svého partnera s rovnými příležitostmi, spolu s Austrálií, Finskem, Gruzíí, Jordánskem a Švédskem. Tento status má Kyjevu poskytovat více příležitostí pro dialog a spolupráci s členskými státy Aliance a dalšími jejími partnery.

Další zintenzivnění podpory Kyjevu a posílení CAP přišlo po ruské invazi v únoru 2022 na summitu NATO v Madridu. Rozšířený CAP zahrnoval projekty s cílem poskytnout Kyjevu okamžitou krátkodobou pomoc a vybudování struktur pro zvýšení dlouhodobé podpory. Za rok od madridského summitu spojenci a partneři vyčlenili na CAP více než 500 milionů eur.

Jaký postoj v NATO zastává Česká republika?

Česká republika je od samého počátku války na Ukrajině jedním z nejsilnějších podporovatelů Kyjeva. Česko bylo první, kdo dodal Kyjevu tanky, a dává najevo, že bude v poskytování vojenské a humanitární pomoci pokračovat.

Podpora mimo rámec NATO

Kromě kolektivní podpory ze strany NATO Ukrajinu podporují jednotlivé členské státy i bilaterálně. Po ruské invazi z února 2022 dodávají Ukrajině zbraně a vojenské vybavení, podílejí se i na výcviku ukrajinských vojáků. Pro ukrajinské obyvatelstvo a ekonomiku je nezbytná i významná humanitární a finanční pomoc.

V rámci Aliance je Česká republika členem Bukurešťské devítky, neformální skupiny států východního křídla NATO, které se zasazují o dlouhodobou pomoc a podporu Ukrajině. Tyto státy se rovněž vyslovují pro co nejrychlejší členství Ukrajiny v NATO po skončení války.

Co přinesl summit ve Vilniusu?

Na summitu ve Vilniusu v roce 2023 NATO znovu potvrdilo svou politiku otevřených dveří a svůj závazek k budoucímu členství Ukrajiny. Spojenci se rovněž shodli na tom, že se CAP stane víceletým programem, který pomůže Ukrajině obnovit její bezpečnostní a obranný sektor a umožní jí dosáhnout plné interoperability s NATO.

Dále NATO zřídilo Radu NATO-Ukrajina nahrazující předešlou Komisi NATO-Ukrajina. Rada je novým společným orgánem, v němž mají spojenci a Ukrajina rovné postavení, a zároveň představuje regulovanější a účinnější konzultační mechanismus.

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij od summitu očekával závazek ukrajinského členství v NATO. Od spojenců nakonec Kyjev získal příslib urychleného vstupu země do NATO, jakmile válka na Ukrajině skončí. Spojenci se totiž dohodli na zrušení požadavku na Akční plán členství Ukrajiny, což má po válce Kyjevu zkrátit proces připojení pouze na jeden krok.

Společné projekty

Platforma NATO-Ukrajina pro boj proti hybridní válce je společná iniciativa zahájená v roce 2016 s cílem posílit spolupráci při řešení hybridních hrozeb.

Společná pracovní skupina NATO-Ukrajina pro vědeckou a environmentální spolupráci je společným fórem podporující dialog a spolupráci v oblasti vědy a technologií spadajícího do programu NATO Věda pro mír (SPS). Od roku 2014 byla posílena spolupráce v oblasti civilní vědy a techniky související s bezpečností a Ukrajina se stala největším příjemcem programu.

Program výměny dat o vzdušné situaci umožňuje vzájemné sdílení údajů o leteckém provozu. To má zvláštní operační význam a přínos po další ruské invazi na ukrajinské území od února 2022.

Bibliografie a zdroje k tématu:

- » North Atlantic Treaty Organization (2023): Relations with Ukraine. On-line: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm
- » Kulhánek, J. (2007): 10. výročí partnerství mezi Ukrajinou a NATO: je co slavit? Informační centrum NATO v Praze. 9.7.2007. On-line: https://www.natoaktual.cz/analyzy-a-komentare/10-vyroci-partnerstvi-mezi-ukrajinou-a-nato-je-co-slavit.A070709_105658_na_analyzy_m02
- » Lazarevič, D. (2009): NATO Enlargement to Ukraine and Georgia: Old Wine in New Bottles? Connections. On-line: <https://www.jstor.org/stable/26326193>
- » Sestanovich, S. (2023): How Should NATO Think About Ukrainian Membership After Russia's Coup Attempt? Council on Foreign Relations. 27.6.2023. On-line: <https://www.cfr.org/in-brief/how-should-nato-think-about-ukrainian-membership-after-russias-coup-attempt>
- » Bielieskov, M. (2023): Ukraine–NATO Relations: Closer Partnership or Membership? Royal United Services Institute. 6.7.2023. On-line: <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/ukraine-nato-relations-closer-partnership-or-membership>